

Kartverket
Erlend Trones

Dykkar ref.
Namnesak 2020/551

Vår ref.
20/635-6/KES

Dato
20. januar 2021

Ei stadnamnsak i Alver kommune. Tilråding.

Me syner til eit brev som Kartverket skreiv til stadnamntenesta i Språkrådet 3. desember 2020. Med det brevet må den aktuelle saka no reknast som gjenopna, og me skal difor her komma med ei tilråding med grunnlag i det brevet som Kartverket skreiv til Radøy kommune 19. juni 2012, og i dei saksdokumenta me har registrert fram til i dag. (Kartverket skal ha fått kopiar av alle dokumenta som har komme inn til Språkrådet tidlegare i denne saka.)

Namnet det er tale om her, er primært knytt til eit nes på nordvestsida av Mangersvågen. Det er òg i drygt hundre år nytta som namn på bruk 7 på gnr. 445 i Alver kommune (tidlegare gnr. 45 i Radøy kommune). Frå Radøy Sogelag er det opplyst at området ikkje vart skilt ut som eit eige bruk før i 1905. (Sjå vedlegget B14 til det tilrådingsbrevet me skreiv til Kartverket 8. juni 2000.)

Den nedarva uttalen til områdenamnet er «Sællfadle». Dette er stadfest blant anna av radværingen Magne Myking. Han skreiv 12. november 1999: «Eg har heile mi tid høyrte dette namnet uttala som „Sællfadle”. [...] På gnr 34 Grindheim bnr 11 og 12 ligg eit høgdedrag som har same namn og segjemåte [...]». (Sjå vedlegget B1.) Då Radøy kommune hadde saka til høyring att i 2012, skreiv Magne Myking eit nytt brev der han blant anna kom inn på dette at folket på den aktuelle staden attmed Mangersvågen, har vorte nemnde som «dei på Selffadle». (Sjå brevet han skreiv til kommunen 15. september 2012.) Som leiar i Radøy Mållag skreiv Leiv Vetås 29. november 1999 at «[u]ttalen i målføret er selfadle/sellfadle». (Sjå vedl. B15.) I eit brev som Mai-Liss Sylta Møn i Seilfaldet Velforeining skreiv til Kartverket og Språkrådet 9. januar i år, omtalar ho «Sællfalle» som ei uttaleform «som enkelte hadde». Velforeininga meiner at «dei aller fleste» på Radøy nyttar uttalen «Seilfalle». (Sjå andre avsnittet i eit brev som foreininga skreiv til Kartverket 4. mai 2012.)

Seilfaldet Velforeining held det som sannsynleg at namnet er knytt til den tidlegare båtferdsle i Mangersvågen og at namnet heng saman med dette at båtane her lét segla falla når dei skulle inn i vågen og stogga der. (Me syner til det dokumentet som foreininga har gjeve

tittelen *Stadnamnet Seilfaldet / Seilfallet / Seglfallet / Selfallet*. Dette dokumentet sende Mai-Lyss Sylta Møn til Kartverket og Språkrådet 18. november i fjor.)

I dei saksdokumenta som har komme inn frå velforeininga, står det ikkje noko eksplisitt om kva skrivemåte foreininga går inn for. Den 9. desember i fjor tok me difor kontakt med foreininga og spurde om dei kunne skriva noko avklarande om dette. Dagen etter sende Mai-Liss Sylta Møn dette svaret: «[D]å me klaga på denne saka, var det fordi «Selfallet» er historielaut. Me ynskjer at den nedervde historia skal leva vidare her ute mot havet, og både Seilfaldet, Seilfallet og Seglfallet hjelper til med det. Men Selfallet-navnet har ingenting her å gjere.»

I fleire innkomne dokument er det i forsvaret for skrivemåten *-faldet* synt til bruksnamntradisjonen og til korleis det tilhøyrande familienamnet er skrive. Me syner til det me skreiv om dette i det tilrådingbrevet me skreiv til Kartverket i den opphavlege namnesaka. (Tilrådingbrevet er datert 8. juni 2000.) Me understrekar at det i det gjeldande lovverket ikkje finst nokon regel som seier at ein i stadnamnsakar skal ta omsyn til korleis tilhøyrande familienamn er skrivne.

I tilknytning til valet mellom formene *-faldet* og *-fallet* og når det då gjeld den tilsvarande munnlege namnebruken, er det i det brevet som velforeininga skreiv til Kartverket 4. mai 2012, skrive at «dagens generasjon uttalar ikkje "d" slik generasjonane før oss gjorde». (Sjå slutten av andre avsnittet i det nemnde brevet.) Dette tolkar me slik at det i visse samanhengar er sagt «*-falde*». Om denne uttalemåten lyt det seiast at han må vera påverka av skrivemåten *-faldet* som då er brukt ein del. Dette gir oss grunn til å rekna med at uttalen med diftong i førelekken òg kan vera skriftformspåverka. I namnesaka er det semje om at etterlekken er bunden form av det inkjekjønnsordet som heng saman med verbet *falla*, men i nordhordlandsmålet er den bundne substantivforma uttala anten «*fadle*» (i nedarva mål) eller «*falle*» (blant yngre personar). Seiemåten «*falde*» kan snautt reknast som ei norsk talemålsform i det heile. Viss førelekken i namnet hang saman med ordet *segl / seil* (n.), ville namnelekken vore uttala «*Segt*». Det nedarva talemålet i Nordhordland har ikkje diftong her. Jamfør med det som Radøy Sogelag skreiv om dette i eit brev dei sende til Radøy kommune 26. september 2012. Sogelaget tilrår der skrivemåten *Selfallet*.

På Radøy er namn med uttalen «*Sèllfadle*» registrerte minst to stader i tillegg til den på Manger. Namnet er blant anna nytta om ein haug på Grindheim og eit liområde på Haugland. Begge dei to lokalitetane ligg mange hundre meter inne på land. Det er berre namnet på Manger som er knytt til ein stad i nærleiken av sjøen. Det kan ikkje seiast noko sikkert om kva for eit ord det er som ligg til grunn for førelekken i namnet. I den samlinga med stadnamn frå Radøy som er arkivert på Universitetet i Bergen, er det både frå garden Mangersneset, gnr. 444, og frå garden Tveit, gnr. 426, registrert namn med uttaleforma «*Sèllhøyen*». (I samlinga er det ikkje notert lokalitetsopplysningar til dei to namna.) Attmed Jordalsvatnet i Åsane ligg det ein gard med namnet *Selvik*. Dette namnet blir uttala «*Sèllvik*». Dei eldste dokumenterte skrivemåtane av dette namnet syner tydeleg at det er trenemninga *selje* (f.) som ligg til grunn for førelekken. (Sjå på side 360 i band 11 i bokverket *Norske Gaardnavne* (NG).) I Vaksdal finst det ein gard med namnet *Trefall*, og dette namnet må vera brukt med tydinga 'stad der

tre har ramla'. (Sjå NG XI: 520.) Det er godt mogleg at «selfall-namna» på Radøy har ein tilsvarande bakgrunn, det vil seia at dei er knytte til stader der eitt eller fleire seljetre har dotte over ende.

I den saka me har føre oss her, har me all grunn til å halda fast på tilrådinga om å la namnet bli skriva med ei form som ligg nær den uttaleforma som er utan diftong i førelekken. Det er visseleg denne uttaleforma som er eldst, og dette er ei form som òg er nytta i vår tid. (Jf. blant anna med dei fråsegnene som er komne frå Magne Myking og Leiv Vetås. Sjå tredje avsnittet i dette brevet.) Me tilrår at skrivemåten **Selfallet** blir fastsett som offisiell namneform. (Jf. med den regelen i § 4 i stadnamnlova som seier at ein skal ta «utgangspunkt i den nedervde lokale uttalen».) Den talemålsnære skrivemåten gir inga fastlåsing til éin særskild tolkingsteori. (Me syner elles til det tilrådingsbrevet me skreiv til Kartverket i den opphavlege namnesaka.)

Med helsing frå

Gunnstein Akselberg
stadnamnkonsulent

Daniel Gusfre Ims
seksjonssjef

Kjell Erik Steinbru
rådgjevar

Brevet er elektronisk godkjent og blir sendt utan underskrifter.

Mottakar:
Kartverket

Kopi til:
Alver kommune